

AMU = DAMU + FAMU + HAMU

OPONENTSKÝ POSUDEK vysokoškolské kvalifikační práce

Program: doktorský
Obor: Taneční věda
Jméno studenta: RAFAJOVÁ Zuzana
Název práce: Obnovování tradičních baletů – východiska, možnosti, postupy
Vedoucí práce: prof. Mgr. Helena KAZÁROVÁ, Ph.D.
Oponenti práce: **prof. Mgr. Dorota GREMLICOVÁ, Ph.D.**
Mgr. Lucie DERCSÉNYIOVÁ, Ph.D.
doc. PhDr. Jiří KOPECKÝ, Ph.D.

Text posudku:

Volba tématu

Disertační práce Zuzany Rafajové zpracovává pro české prostředí nové téma, které vyžaduje specifické znalosti a dovednosti, především znalost taneční notace V. Stěpanova z konce 19. století, se kterou se jako zřejmě momentálně jediná u nás seznámila. Navíc, což v práci nezmiňuje, ovládá také kinetografii Rudolfa Labana, jeden z nejrozšířenějších systémů grafického záznamu tance mladšího data. Má tedy dostatečnou odbornou výbavu pro to, aby se mohla pustit do práce zaměřené na interpretaci a zhodnocení notačních záznamů tance a jejich použitelnosti při inscenaci titulů 19. století. Téma proporcčně kombinuje hlediska historická, teoretická a praktická – inscenační, což autorka využila.

Formulace cílů práce, splnění cílů práce

Cíle – nebo otázky a záměr práce – nejsou v Úvodu, kam by patřily, jednoznačně formulovány, autorka je zmiňuje v Závěru. Z témat, která tam jmenuje, zůstává dlužna jednomu – „nahlédnout do celkové problematiky obnovování historických baletních titulů“ (s. 151). V práci postrádám obsáhlejší postihu geneze fenoménu, pro který bych považovala za vhodnější např. označení „historicky poučená *inscenace* baletních děl“, ne v češtině poněkud neobratný výraz *obnovování*. Vedle inscenací vycházejících ze Sergejevovy sbírky nezmiňuje např. inscenační aktivity spojené s prameny z archívu ve švédském Drottningholmu nebo inscenace děl založené na notačních systémech z počátku 20. století, jako byl překlad do kinetografie a následné nastudování Faunova odpoledne z původního zápisu Nižinského atd.

Volba metodiky zpracování, pojmy

AMU = DAMU + FAMU + HAMU

Disertační práce vychází z obsáhlého studia pramenů, doplněného o poznání záznamových systémů. Na tom je založeno její zhodnocení výpovědního potenciálu záznamů a konfrontace provedených „rekonstrukcí“ baletů se zdroji. V této sféře jsou použité přístupy legitimní a funkční.

Za podstatný nedostatek, který následně způsobuje určitou odbornou vágnost textu, spočívá v tom, že nikde v práci autorka nereflektuje z teoretických hledisek koncept „rekonstrukce“ či historicky poučené inscenace tanečních/baletních děl – co je jeho potenciálním smyslem, jaké jsou jeho limity, možné výklady a přístupy, jak vypadá odborný diskurz s touto problematikou spojený atd. Situace v tanečním kontextu by mohla být konfrontována s obdobnou problematikou v hudební sféře, která je bohatě zpracována. S tím mohla souviset také podstatná problematika chápání pojmů text a interpretace v souvislosti s choreografií (např. otázka možné/nemožné identičnosti čtení/interpretace grafického zápisu opět např. ve srovnání se situací v případě notového zápisu hudby).

S tím dále souvisí nereflektované a víceznačné používání především pojmu „tradiční“, opakovaně např. ve spojení „tradiční baletní repertoár“. Chápání procesu tradování ulpívá v některých případech zřejmě na představě jakéhosi identického revokování historické inscenace. V etnologickém chápání je však důraz na stálé reinterpretaci tradovaného tak, aby mohlo fungovat organicky ve stále se měnícím kulturním kontextu. V baletním světě takový proces tradování zřejmě můžeme sledovat v případě choreografických děl Augusta Bournonvilla, včetně neustálého redefinování např. v rovině proměn tanečního stylu. Na druhé straně v kontextu umělecké tvorby vyvstává také otázka pojmů autorství, originality a plagiátorství. Ani tato rovina není v práci reflektována (není např. ani zmíněna souvislost mezi snahami ustavit systém grafického záznamu tance pro potřeby ochrany autorských práv choreografů v případě Saint-Léonovy Sténochoregraphie).

Podobně jako pojem tradiční nebyly v práci konceptualizovány a problematizovány ani další často používané a pro interpretaci jevu klíčové pojmy autentický, případně původní, už zmiňovaný pojem rekonstrukce apod. Víceméně bez intence chápat je jako odborné pojmy používá autorka výrazy kanonický, ikonický (balet, verze). Bez přesného rozlišení se používají pojmy partitura a klavírní výtah.

Obsah práce

Disertační práce Zuzany Rafajové přináší obsáhlé a podrobné poznatky, cenné informace a jejich vzájemné propojení a interpretaci vycházející z vlastní zkušenosti, studia materiálu a jeho konfrontace s (viděnými) praktickými rekonstrukcemi. Po obsahové stránce je přínosná, přináší nové poznání a osobní vklad autorky.

Postrádat v textu můžeme vedle již zmíněné větší podrobnosti postižení podob a případů rekonstruování starších baletních děl přesnější postižení místa tance v opěře 19. století. Kromě tzv. velké francouzské opery by měl být charakterizován především model Richarda Wagnera. Některé formulace se zdají být příliš zkratkovité a tím nepřesné a někdy i nesprávné, opět např. ve vztahu k místu a povaze baletních pasáží v operách.

AMU = DAMU + FAMU + HAMU

Práce s prameny a zdroji informací (citace, odkazy a poznámky)

Jak už bylo řečeno, práce je založena na obsáhlém souboru pramenů a literatury. Postrádám, a to souvisí s výše formulovaným komentářem, nějakou literaturu postihující z teoretických hledisek problematiku rekonstrukce tance a baletu, textu a jeho interpretace, autenticity a tradování.

V textu samá autorka zvládá práci se zdroji bez problémů, ale na řadě míst zřejmě chybí odkaz na zdroj. Bibliografické údaje k internetovým zdrojům v poznámkách i seznamu zdrojů neobsahují kompletní údaje, především datum návštěvy stránek, u pramenů z portálu „gallica“ je nutné uvádět celé adresy u každého zvlášť opět s datem návštěvy.

Struktura a formální úprava práce

Text má logickou strukturu, vnitřní provázanost. V Úvodu bych místo informací o tom, co je v jednotlivých kapitolách, považovala za vhodné okomentovat cíle práce, otázky, metodologické přístupy a pojmy.

Stylistická úroveň textu a přesvědčivost argumentace

Text je dobře formulovaný, čtivý. Místy však do odborného stylu pronikají žurnalistické formulace, vágní tvrzení. Někdy také nejsou konstatování určitých charakteristik dále rozvedena, podpořena argumenty, vysvětlena (podpořena odkazem na nějakou „autoritu“ či zdroj).

Jazyková úroveň textu (gramatika, pravopis)

Text má dobrou jazykovou úroveň, i když nějaké gramatické chyby se v něm vyskytují, např. v psaní čárek v souvětích. Vyskytují se chyby ve jménech, opakovaně např. ve jméně Deldevez/Delvedez, Ratmanskij/Ramtanskij, chybné křestní jméno Vachtang (Čabukiani), ne vždy přesvědčivé a jednotné jsou přepisy ruských jmen a názvů. Přes vysvětlení na začátku mám zmatečný dojem ze systému psaní názvů baletů (originál, český překlad), úplný chaos vládne v psaní názvů baletních souborů. V některých případech se zdá, že název instituce neodpovídá dobové podobě (např. Akademie Vaganovové). Křestní jména by měla být rozepsána, ne uvedena jen v podobě iniciál. Jako parazitní slovo se v textu vyskytuje pojem samotný, navíc nesprávně používaný.

Aktuálnost a odborný přínos práce

Disertační práce Zuzany Rafajové zpracovává aktuální téma s erudicí a využitím specifických zdrojů, pro jejichž reflexi jsou nutné zvláštní dovednosti, odborná specializace, kterou ona disponuje. Otevírá pro českou taneční vědu zvláštní sféru, v níž se může autorka dobře uplatnit a prosadit i v mezinárodním měřítku. Práci doporučuji k obhajobě.

Otázky k obhajobě:

1. Co považuje za největší vlastní přínos v rámci disertační práce, v čem jste se dostala nad rámec existujících reflexí problematiky?
2. Vymezte pojem rekonstrukce ve vztahu k choreografickému dílu a ve vztahu k pojmu autenticity.
3. Vymezte pojem tradiční baletní repertoár

AMU = DAMU + FAMU + HAMU

Celkové hodnocení (*pouze oponent*)

Práci k obhajobě: **doporučuji**

Podpis hodnotitele:

Datum: 5. 6. 2019